

Brandbrief: financiële drempels ondermijnen eerlijke toegang tot het elektriciteitsnet

24-09-2026

Aan: Autoriteit Consument en Markt (ACM)

Geachte mevrouw Leijten,

We staan met elkaar voor de opgave om een duurzaam energiesysteem vorm te geven. Hierin lopen zowel opwekkers als afnemers tegen de grenzen van het elektriciteitsnet aan. Ruim 14.000 bedrijven staan op wachtlijsten voor transportcapaciteit en ook bijna 9.000 opwekkers worden geconfronteerd met lange wachttijden. Netbeheerders zoeken naar instrumenten die ervoor zorgen dat er alleen serieuze, realiseerbare projecten op de wachtlijst staan. Daarom introduceerden regionale netbeheerders een aanbetaling van 20% van de aansluitkosten als voorwaarde om op de wachtlijst te worden geplaatst. Ook TenneT heeft besloten een aanbetaling van 10% te zullen vragen. De introductie van dergelijke substantiële aanbetalingen in combinatie met stijgende wachttijden verandert de voorwaarden voor toegang tot het elektriciteitsnet fundamenteel. Daarmee rijst de vraag of deze maatregel proportioneel is, geen ongewenste marktverstoring veroorzaakt en gelijke toegang tot het elektriciteitsnet blijft waarborgen.

Deze aanbetalingen kunnen, afhankelijk van de omvang van de capaciteitsbehoefte en de benodigde afstand van de kabel, oplopen tot een paar ton of zelfs miljoenen euro's. Het gaat daarbij dus om substantiële bedragen aan kapitaal van ondernemers die jarenlang bij netbeheerders vaststaan zolang capaciteit schaars blijft. Hierdoor kunnen ondernemers dit kapitaal niet inzetten voor andere doeleinden. Voor zover ons bekend is bovendien niet onderbouwd dat generieke aanbetalingen daadwerkelijk leiden tot een representatievere wachtlijst of tot een substantiële afname van niet-realiseerbare aanvragen.

Daarbij heeft de aanbetaling een onevenredig negatief effect op het MKB, energiecoöperaties en innovatieve ontwikkelaars, voor wie de aanbetaling vaak moeilijker te financieren is. Hierdoor ontstaat een financiële toetredingsdrempel die niet noodzakelijk samenhangt met de realiseerbaarheid of wenselijkheid van een project, maar met de kapitaalkracht van de aanvrager. Daar staat voor aanvragers bovendien geen enkele zekerheid tegenover. Een aanbetaling geeft geen zekerheid over de positie op de wachtlijst, noch over het moment waarop transportcapaciteit beschikbaar komt. Voor internationale concerns is dit niet uit te leggen aan hun in het buitenland gevestigde hoofdkantoren. Voor zowel grote als kleine bedrijven is die zekerheid juist essentieel om investeringen en verduurzamingsprojecten tijdig te kunnen realiseren. Zij lopen nu niet alleen het risico van een hoge aanbetaling ruim voordat capaciteit beschikbaar komt, maar ook van kosten voor capaciteit die al vrijkomt voordat zij deze kunnen benutten.

Hierdoor wordt de financiële drempel verder verhoogd. We zien al dat bedrijven hun aanvraag intrekken, omdat ze de aanbetsaling niet gefinancierd krijgen. Daarmee geven de wachtlijsten steeds meer een vertekend beeld van de werkelijke capaciteitsbehoefte in Nederland. Ook kunnen verduurzamingsprojecten (als ze nog doorgaan) in de toekomst weer achteraan aansluiten, wat tot verdere vertraging van CO₂-reductie leidt. Daarnaast ontstaat het risico dat wachtrijposities of projecten met nettoegang een secundaire economische waarde krijgen. In Spanje leidde dit tot een schaduwmarkt rond nettoegang, wat is opgelost met een volwassenheidstoets: hierbij wordt getoetst of een project voldoende realisatieklaar is om schaarse netcapaciteit te reserveren.

Wij zijn ervan overtuigd dat dit anders kan. Een goed systeem stimuleert realistische capaciteitsaanvragen, zorgt voor gelijke toegang tot het net en biedt transparantie. Daarom roepen wij de ACM op om, samen met onze sectoren, met netbeheerders en het ministerie van EZK, te werken aan:

1. **Een volwassenheidstoets in plaats van een hoge aanbetsaling bij inschrijving**, zodat de wachtrij wordt gevuld met realiseerbare projecten in plaats van met de meest kapitaalkrachtige partijen.
2. **Gefaseerde aanbetsalingen**, zodat financiële verplichtingen pas ontstaan wanneer transportcapaciteit daadwerkelijk in zicht komt en deze verplichtingen in lijn zijn met daadwerkelijk gemaakte kosten.
3. **Duidelijke regelgeving**, waarin wordt begrensd wanneer welke aanbetsalingen mogen worden gevraagd.
4. **Meer transparantie en rechtszekerheid** over wachttijden, aansluitkosten, de positie op de wachtlijst en de financiële verplichtingen van aanvragers.
5. **Onderzoek naar publieke voorfinanciering**, zodat minder kapitaalkrachtige partijen niet buiten de boot vallen.

Toegang tot het elektriciteitsnet mag niet afhangen van financiële slagkracht, maar moet worden gebaseerd op transparante, proportionele en non-discriminatoire regels die bijdragen aan een doelmatige en goed functionerende energiemarkt.

We gaan hierover graag verder met u in gesprek.

Jan Vos
Voorzitter NedZero

Nancy Kabalt
Voorzitter Holland Solar

Arendo Schreurs
Directeur ESNL

Siward Zomer
Voorzitter Energie Samen

Manon Bloemer
Directeur VNCI

Jan Boeve
Algemeen directeur TLN (Transport en Logistiek Nederland)

Cees-Jan Adema
Directeur FNLI

Vereniging Nederlandse Glasfabrikanten

Peter van Rhede van der Kloot
Voorzitter VNG

Harold de Graaf
Algemeen directeur NRK
(Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie)

Corneel Lambregts
Directeur Koninklijke VNP (Vereniging van Nederlandse Papier en Kartonfabrieken)

M.L. Schuijjer
Directeur KNB

CC:

- Netbeheer Nederland, Jinny Moe Soe Let, directeur beleid en communicatie
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Michel Heijdra, directeur-generaal Klimaat en Energie